

УДК 368:914

КЛАСИФІКАЦІЯ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХНЬОЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Цікановська Наталія Анатоліївна,
доцент, кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та кредиту
Черкаського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: tsikanovska@mail.ru

Анотація. Розглянуто наявні в економічній літературі підходи до класифікації видів недержавних пенсійних фондів. Удосконалено класифікацію видів НПФ з огляду на виділення таких класифікаційних ознак, як: організаційна будова; рівень засновництва; відокремленість активів фонду від активів засновників; участь засновників у розподілі прибутку фонду; структура управління; доступність участі у фонді; форма участі у фонді; метод фінансування пенсійних виплат; принцип розрахунку пенсійних виплат; право власності на пенсійні активи.

Ключові слова: недержавні пенсійні фонди, фінансова безпека, класифікаційні ознаки, види недержавних пенсійних фондів, учасники недержавних пенсійних фондів.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 6; бібл.: 12.

CLASSIFICATION OF NON-STATE PENSION FUNDS IN THE CONTEXT OF ENSURING THEIR FINANCIAL SECURITY

Tsikanovska Nataliia,
Ph.D. in Economics, Associated Professor,
Associated Professor of the Department of Finance and Credit
of the Cherkassy Institute
of SHEI «Banking University»
e-mail: tsikanovska@mail.ru

Abstract. Changeable and unpredictable market environment, in which the private pension funds operate, increases vulnerability to internal and external negative impacts that may lead to the infringement of the financial interests of funds' members. To prevent this scenario becoming increasingly more important the issue of financial security of non-state pension funds.

The purpose of research is to improve the classification of private pension funds, which will take into account the peculiarities of the fund of any kind in developing measures to ensure its financial security.

Measures to ensure the financial security of the private pension funds, which can be used to protect the financial interests of the fund, depends on the type of fund. In this regard it is important to systematize a plurality of types of private pension funds and find out measures for ensuring financial security of each species of pension funds.

In the article the approaches to the classification of types of private pension funds are discussed. Author improved classification of private pension funds due to the allocation of such criteria classifications as: organizational structure; the level of founders; isolation of fund assets from the assets of founders; attended by the founders in the distribution of fund's income; management structure; availability to participate in the fund; form of participation in the fund; method of financing of pensions; the principle of calculating of pension benefits; property rights on pension assets. According to the proposed classification, domestic pension funds are institutional, private, autonomous, non-profit, two-tier, voluntary, funded, savings, mutual and can be open, corporate or professional. This should be considered when developing measures to ensure the financial security of the private pension funds.

Keywords: risk, profitability, investment portfolio, investment restrictions, pension fund.

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 6; bibl.: 12.

КЛАССИФИКАЦИЯ НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ПЕНСИОННЫХ ФОНДОВ В КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИХ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Цикановская Наталья Анатольевна,
доцент, кандидат экономических наук,
доцент кафедры финансов и кредита
Черкасского образовательного-научного института
ГВУЗ «Университет банковского дела»
e-mail: tsikanovska@mail.ru

Аннотация. Рассмотрены имеющиеся в экономической литературе подходы к классификации видов негосударственных пенсионных фондов. Усовершенствована классификация видов НПФ, учитывая выделение таких классификационных признаков, как: организационное строение; уровень учредительства; обособленность активов фонда от активов учредителей; участие учредителей в распределении прибыли фонда; структура управления; доступность участия в фонде; форма участия в фонде; метод финансирования пенсионных выплат; принцип расчета пенсионных выплат; право собственности на пенсионные активы.

Ключевые слова: негосударственные пенсионные фонды, финансовая безопасность, классификационные признаки, виды негосударственных пенсионных фондов, участники негосударственных пенсионных фондов. Формул: 0; рис.: 0; табл.: 6; библи.: 12.

Вступ. Умови мінливого і непередбачуваного ринкового середовища, в яких провадять діяльність недержавні пенсійні фонди (далі – НПФ), посилюють уразливість фондів до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, що може призвести до утиску фінансових інтересів їхніх учасників. Для запобігання такому розвитку подій дедалі важливішого значення набувають питання забезпечення фінансової безпеки НПФ.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Теоретичні і практичні аспекти діяльності НПФ перебувають у центрі уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, серед яких слід відзначити С. Білу, Ю. Вітку, О. Жаркова, Н. Ковальову, В. Корнеєва, М. Лазебну, Р. Майданика, Н. Ткаченко, А. Федоренко та ін. Ідеологія фінансової безпеки висвітлюється у працях О. Барановського, М. Єрмошенко, В. Маргасової та ін. Віддаючи належне науковим напрацюванням учених, зауважимо, що результати проведених досліджень не можуть повною мірою задовольнити потреби теорії і практики забезпечення фінансової безпеки НПФ.

Метою дослідження є вдосконалення класифікації недержавних пенсійних фондів, що дозволить урахувати особливості діяльності фонду того чи іншого виду при розробленні заходів щодо забезпечення його фінансової безпеки.

Результати досліджень. Перелік заходів щодо забезпечення фінансової безпеки НПФ, які можуть бути використані з метою захисту фінансових інтересів учасників фонду, залежить від виду фонду. У зв'язку з цим важливо систематизувати множину видів НПФ і з'ясувати, які є особливості забезпечення фінансової безпеки НПФ кожного виду.

Розгляд наявних в економічній літературі підходів до класифікації видів НПФ довів, з одного боку, їх неупорядкованість, а з другого – неповноту застосовуваних класифікаційних ознак.

О. Жарков, поділяючи НПФ на види (табл. 1), не уточнює класифікаційні ознаки, а лише зазначає, що запропонована ним класифікація «існує на практиці» [1, с. 126].

Таблица 1

Класифікація видів недержавних пенсійних фондів О. Жаркова

Ознака класифікації	Класифікаційні види НПФ
x	Ті, що обслуговують учасників за договорами з юридичними особами; ті, що працюють в основному з фізичними особами
x	Закриті; відкриті
x	Корпоративні / галузеві; регіональні; ритейлові

Джерело. [1].

Натомість В. Корнеєв [2, с. 116] вказує на можливість поділу НПФ на види за такими ознаками, як організаційно-правова форма і схема організації діяльності НПФ (табл. 2).

Таблица 2

Класифікація видів недержавних пенсійних фондів В. Корнеєва

Ознака класифікації	Класифікаційні види НПФ
Організаційно-правова форма	Спеціальні рахунки в банківських установах і страхових організаціях
	Участь у страхових фондах, які здійснюють страхування на певний термін
	Відкриті пенсійні фонди, які управляються виключно ззовні професійними компаніями з управління активами
Схема організації діяльності	Трастові структури чи / або взаємні фонди
	З фіксованими виплатами
	З фіксованими внесками
	З участю у прибутках

Джерело. [2].

Ю. Вітка [3, с. 19–20] при виділенні видів НПФ застосовує ознаки світової практики, правового титулу на пенсійні активи і правової форми фондів (табл. 3).

С. Біла [4, с. 124–125] розширює класифікацію НПФ, додаючи такі ознаки, як структура та організація управління, природа створення та існування, механізм виплати пенсій тощо (табл. 4).

Таблиця 3

Класифікація видів недержавних пенсійних фондів Ю. Вітки

Ознака класифікації	Класифікаційні види НПФ	Підвиди НПФ
Світова практика	Автономні	інституційні
	Неавтономні	контрактні
Правовий титул, на якому пенсійні активи належать чи не належать учасникам	Створені в корпоративній формі	х
	Створені в засновницькій формі	х
	Створені у трастовій формі	х
Правова форма контрактних фондів	В індивідуальній правовій формі	х
	У колективній правовій формі	х

Джерело. [3].

Таблиця 4

Класифікація видів недержавних пенсійних фондів С. Білої

Ознака класифікації	Класифікаційні види НПФ	Підвиди НПФ
Структура та організація управління	Однорівневі	х
	Дворівневі	х
Природа створення та існування	Страхові	х
	Нестрахові	х
Світова практика діяльності нестрахових фондів	Публічні	Урядові (федеральні)
		Муніципальні
	Церковні	
Приватні	х	
Механізм виплати додаткових пенсій	Зі встановленими розмірами виплат	З постійним і твердим розміром виплат
		Залежно від кількості років участі та середнього доходу за період участі
		Залежно від кількості років участі та середнього доходу за останні декілька років
	Зі встановленими розмірами внесків	Грошово-нагромаджувальні
		Системи виплат, засновані на участі у прибутках
Заощаджувальні		

Джерело. [4].

Найбільш повну, на нашу думку, класифікацію недержавних пенсійних фондів пропонує Р. Майданик [5, с. 122–125], який виділяє види таких фондів за правовою системою, структурою та організацією управ-

ління, формою створення і функціонування, умовною ознакою, характером отримання прав на пенсійний дохід, характером формування фондів тощо (табл. 5).

Таблиця 5

Класифікація видів недержавних пенсійних фондів Р. Майданика

Ознака класифікації	Класифікаційні види НПФ	Підвиди НПФ
Вид правової системи	Країн континентального права	х
	Країн англосаксонського права	х
Структура та організація управління	Однорівневі	х
	З дворівневою структурою	х
Форма створення та функціонування інститутів контрактних заощаджень	Пенсійні трасти	Безприбуткові організації (виробничі)
		Контрактного типу
		З правами юридичної особи (інкорпоровані)
		У формі комерційних підприємств (страхові)
Трастові фонди виплат з прибутків	х	
	Трастові фонди винагороди робітників	х
Умовний	Страхові	х
	Нестрахові	Публічні: урядові (федеральні), муніципальні, церковні, общинні та фонди суспільних об'єднань
Характер отримання прав на пенсійний дохід	З установленими розмірами виплат	Приватні: корпоративні, засновані індивідуальними роботодавцями
		З твердим розміром виплат
		Залежно від кількості років та середнього заробітку за цей період
	З установленими розмірами внесків	Залежно від кількості років участі та середнього заробітку за останні декілька років
		Грошово-накопичувальні
		Системи виплат, засновані на участі у прибутках
Заощаджувальні		

Ознака класифікації	Класифікаційні види НПФ	Підвиди НПФ
Характер формування	Траст-фонди, які формуються шляхом випуску цінних паперів	x
	Інвестиційні трасти, які формуються за рахунок внесків учасників	x

Джерело. [5].

Відаючи належне науковим здобуткам згаданих дослідників, зауважимо, що окремі класифікаційні ознаки, з-поміж запропонованих вище, є недостатньо точно сформульованими.

Ю. Вітка при класифікуванні видів НПФ використовує таку ознаку, як «світова практика» [3, с. 19]. На нашу думку, такий підхід є досить узагальненим, оскільки стосовно кожного виду НПФ, виділеного за певною ознакою, можна сказати, що він існує у світовій практиці.

С. Біла, виділяючи страхові і нестрахові види НПФ, застосовує ознаку «природа створення та існування». Однак далі науковець зауважує, що «у нестраховому (виробничому) і у страховому пенсійному фондах використовують страхові принципи» [4, с. 125]. На наше переконання, говорити про нестрахову природу НПФ у разі, якщо в його діяльності використовують страхові принципи, не можна. Одночасно зауважимо, що існують НПФ, діяльність яких не ґрунтується на страхових принципах. Це так звані ощадні фонди.

Невиправданним, на нашу думку, є використання умовної ознаки класифікації НПФ, використаної Р. Майдаником, оскільки незрозуміло, що автор вкладає в сутність цієї ознаки. Викликає сумніви також ознака «характер формування» НПФ при виокремленні фондів, які формуються шляхом емісії цінних паперів, і тих, які формуються за рахунок внесків учасників, адже емісія та внески є джерелами формування фінансових ресурсів НПФ.

Вважаємо недостатньо деталізованою класифікацію видів НПФ В. Корнеєва, оскільки в ній використовуються лише дві класифікаційні ознаки: «організаційно-правова форма» і «схема організації діяльності» НПФ, тож така класифікація потребує подальшого розширення.

Зважаючи на викладене, вважаємо за необхідне упорядкувати класифікаційні ознаки і доповнити їхній перелік такими, як: стадія життєвого циклу, ризикованість інвестицій і наявність гарантій.

Таким чином, пропонуємо класифікувати види НПФ за такими ознаками.

1. За організаційною будовою:

- інституційні НПФ – незалежні юридичні особи, які мають внутрішні органи управління;
- контрактні НПФ – юридично відокремлена сукупність активів, управління якою здійснюється фінансовою установою, наприклад комерційним банком, страховою організацією або компанією з управління активами.

Норми законодавства, що регламентують діяльність фінансових установ різних видів, які управляють контрактними фондами, мають значні відмінності, що варто враховувати при розробленні заходів щодо за-

безпечення фінансової безпеки НПФ. Так, комерційні банки можуть бути зобов'язані брати участь у гарантійному фонді, для страхових компаній можуть бути встановлені значно лояльніші інвестиційні обмеження на операції з пенсійними активами, ніж для інституційних НПФ.

2. За складом засновників:

- урядові НПФ – засновниками фонду є урядові установи та організації, державні підприємства;
- муніципальні НПФ – муніципальні підприємства, установи, організації;
- громадські НПФ – суспільні об'єднання, неурядові організації;
- церковні НПФ – релігійні громади;
- приватні НПФ – підприємства недержавної форми власності.

Одним із заходів щодо підтримання фінансової безпеки НПФ у разі порушення фінансової стійкості фонду є поповнення його капіталу засновниками. Однак якщо засновниками НПФ є урядові установи, порядок використання коштів яких суворо регламентований законодавством, або громадські організації, бюджет яких може бути досить невеликим, то можливості застосування такого заходу є обмеженими.

3. За відокремленістю активів фонду від активів засновників:

- автономні НПФ – активи фонду відокремлені від активів засновників;
- резервні НПФ – активи фонду відображаються в пасиві балансу засновника як резервний фонд.

Пенсійні активи автономних НПФ є більш забезпеченими, ніж пенсійні активи резервних фондів, оскільки в разі банкрутства засновника НПФ вони не включаються до ліквідаційної маси і не можуть бути використані для погашення зобов'язань засновника.

4. За участю засновників у розподілі прибутку фонду:

- неприбуткові НПФ – отриманий інвестиційний прибуток розподіляється між учасниками фонду пропорційно сумах пенсійних накопичень на їхніх індивідуальних пенсійних рахунках;
- комерційні НПФ – частка інвестиційного прибутку надходить у розпорядження засновників фонду.

У разі, якщо засновники НПФ беруть участь у розподілі прибутку фонду, це може сприяти обранню фондом ризикової інвестиційної стратегії заради отримання підвищеної доходності, що негативно впливає на стан фінансової безпеки НПФ.

5. За структурою управління:

- однорівневі НПФ – управління діяльністю фонду здійснюється без делегування повноважень іншим установам;

- дворівневі НПФ – управлінські повноваження передаються радою фонду адміністраторові, банку-зберігачеві та компанії з управління активами.

У дворівневих НПФ стан фінансової безпеки залежить від підсумків діяльності кількох установ, які управляють фондом. Відповідно, завдання щодо забезпечення фінансової безпеки повинні бути розподілені між цими установами.

6. За доступністю участі у фонді:

- відкриті НПФ – учасниками фонду можуть стати всі бажаючі;
- закриті НПФ – учасники визначені засновниками фонду;
- НПФ з обмеженим доступом громадян до участі – фонди, участь у яких обмежена працівниками певного підприємства (корпоративні), професії (професійні), галузі економіки (галузеві) або громадянами, що проживають у межах певної території (територіальні).

Якщо погіршується стан фінансової безпеки НПФ, учасники відкритого фонду можуть вільно перевести пенсійні накопичення до будь-якого іншого фонду, тоді як у разі участі у фондах інших видів така можливість є обмеженою.

7. За формою участі у фонді:

- обов'язкові НПФ – участь у таких фондах певних категорій громадян є обов'язковою;
- добровільні НПФ – громадяни беруть участь у таких фондах на добровільних засадах.

До обов'язкових НПФ висуваються підвищені вимоги стосовно розміру їхнього власного капіталу, рівня інвестиційної дохідності, кількості років успішної діяльності на фінансовому ринку, тому стан фінансової безпеки таких фондів, здебільшого, є кращим, ніж у добровільних НПФ. До того ж у разі обов'язкової участі в НПФ держава може надавати гарантії щодо здійснення пенсійних виплат учасникам і здійснювати посилений нагляд за діяльністю таких фондів. Одночасно держава не несе відповідальності за зобов'язаннями добровільних НПФ, тож завдання щодо забезпечення фінансової безпеки цілком покладається на самі фонди.

8. За принципом розрахунку пенсійних виплат:

- страхові НПФ – фонди, які виплачують довічні пенсії в розмірах, що визначаються за результатами актуарних розрахунків;
- ощадні НПФ – фонди, розміри пенсійних виплат з яких визначаються виходячи з обсягу пенсійних накопичень на індивідуальному пенсійному рахунку учасника та кількості пенсійних виплат протягом визначеного періоду часу.

Основним видом пенсійних виплат, які здійснюються страховими НПФ, є довічні пенсії. Під час виплати таких пенсій виникає ризик «довгого життя» учасника, реалізація якого може призвести до завчасного вичерпання коштів на індивідуальному пенсійному рахунку. Тому першочерговим заходом щодо забезпечення фінансової безпеки таких фондів є створення обов'язкових резервів для покриття цього ризику.

9. За правом власності на пенсійні активи:

- пайові НПФ – пенсійні активи належать учасникам і (або) вкладникам фонду за правом спільної пайової власності;
- трастові НПФ – пенсійні активи тимчасово належать довіреним особам, які здійснюють управління фондом, за правом довірчої власності.

Збереження права власності на пенсійні активи за учасниками НПФ дає їм право розпоряджатися такими активами на власний розсуд, зокрема в разі погіршення фінансової безпеки фонду, перевести свої активи до іншого НПФ, комерційного банку або страхової компанії.

10. За стадією життєвого циклу:

- нещодавно утворені НПФ – фонди з незначною чисельністю владників, невеликим обсягом пенсійних активів. Такі фонди не здійснюють інвестиційну діяльність, пенсійні внески акумулюються переважно на депозитних рахунках у комерційних банках;
- НПФ на стадії розвитку – фонди, чисельність вкладників яких динамічно зростає, пенсійні виплати з таких фондів є незначними, здебільшого, здійснюються одноразово через незначні обсяги пенсійних накопичень. Пенсійні внески інвестуються переважно в довгострокові фінансові інструменти;
- зрілі НПФ – фонди, у яких чисельність учасників, що отримують пенсійні виплати, перевищує чисельність вкладників, у зв'язку з чим переважна частка пенсійних накопичень вкладається в короткострокові фінансові інструменти;
- НПФ у ліквідації – фонди, які не спроможні забезпечити своїм учасникам прийнятний рівень дохідності пенсійних накопичень у зв'язку з тим, що переважна частка пенсійних активів спрямовується на погашення поточних зобов'язань фондів. Унаслідок цього зростаюча кількість учасників вважає подальшу участь у таких фондах недоцільною і переводять свої пенсійні накопичення до інших НПФ.

Отже, стадія життєвого циклу впливає на інвестиційні можливості НПФ. Підтримання фонду у стадії розвитку дозволяє найкраще задовольнити фінансові інтереси його учасників.

11. За ризикованістю інвестицій:

- консервативні НПФ – фонди, які інвестують пенсійні внески переважно в активи з мінімальним рівнем ризику і високою ліквідністю;
- збалансовані НПФ – фонди, інвестиційні вкладення яких характеризуються помірною дохідністю на фоні помірного рівня ризику;
- зростаючі НПФ – фонди зі зростаючою вартістю пенсійних активів, що досягається за рахунок інвестування пенсійних внесків в активи з підвищеним рівнем ризику;
- агресивні НПФ – фонди, які зорієнтовані на отримання підвищеної інвестиційної дохідності, незважаючи на високий рівень ризику.

Що ризикованішим є інвестування пенсійних активів, то більш продуманою повинна бути система заходів щодо забезпечення фінансової безпеки фонду.

12. За наявністю гарантій:

- НПФ із гарантованими виплатами – фонди, які гарантують виплату пенсій у фіксованому розмірі або в розмірі встановленого коефіцієнта заміщення заробітку пенсією;
- НПФ із гарантованою дохідністю – фонди, які гарантують певний рівень номінальної або реальної дохідності, або дають відносні гарантії: у відсотках від середнього рівня дохідності інших НПФ, відносно фондового

індексу або дохідності «еталонного» портфеля;

- НПФ без гарантій.

З одного боку, наявність гарантій поліпшує захищеність фінансових інтересів учасників фондів, однак, з другого боку, це зумовлює потребу в резервуванні частини пенсійних внесків для виконання взятих зобов'язань у кризові періоди діяльності НПФ.

В узагальненому варіанті класифікацію видів НПФ представлено в *табл. 6*.

Таблиця 6

Класифікація видів недержавних пенсійних фондів

Ознака класифікації	Класифікаційні види
Організаційна будова	Інституційні; контрактні
Склад засновників	Урядові; муніципальні; громадські; церковні; приватні
Відокремленість активів фонду від активів засновників	Автономні; резервні
Участь засновників у розподілі прибутку фонду	Неприбуткові; комерційні
Структура управління	Однорівневі; дворівневі
Доступність участі у фонді	Відкриті; закриті; корпоративні; галузеві; професійні; територіальні
Форма участі у фонді	Обов'язкові; добровільні
Принцип розрахунку пенсійних виплат	Страхові; ощадні
Право власності на пенсійні активи	Пайові; трастові
Стадія життєвого циклу	Нещодавно утворені; на стадії розвитку; зрілі; у ліквідації
Ризикованість інвестицій	Консервативні; збалансовані; зростаючі; агресивні
Наявність гарантій	З гарантованими виплатами; з гарантованою дохідністю; без гарантій

Примітка. Складено автором.

Така класифікація дозволяє систематизувати множину видів НПФ, а також брати до уваги специфіку діяльності фонду того чи іншого виду при розробленні заходів щодо забезпечення його фінансової безпеки.

Висновки. Розгляд наявних в економічній літературі підходів до класифікації видів НПФ довів, з одного боку, їхню неупорядкованість, а з другого – неповноту застосовуваних класифікаційних ознак. Для подолання зазначених недоліків удосконалено класифікацію видів НПФ з огляду на виділення таких класифікаційних ознак, як: організаційна будова; рівень засновництва; відокремленість активів

фонду від активів засновників; участь засновників у розподілі прибутку фонду; структура управління; доступність участі у фонді; форма участі у фонді; метод фінансування пенсійних виплат; принцип розрахунку пенсійних виплат; право власності на пенсійні активи. Відповідно до запропонованої класифікації вітчизняні НПФ є інституційними, приватними, автономними, неприбутковими, дворівневими, добровільними, накопичувальними, ощадними, пайовими і можуть бути відкритими, корпоративними або професійними, що варто враховувати при розробленні заходів щодо забезпечення фінансової безпеки НПФ.

Список використаної літератури

1. Жарков А. А. Анализ деятельности российских негосударственных пенсионных фондов / А. А. Жарков // Аудит и финансовый анализ. – 2008. – № 4. – С. 120–129.
2. Корнеев В. В. Фінансові інститути в системі недержавного пенсійного забезпечення / В. В. Корнеев // Український соціум : науковий журнал. – 2006. – № 5. – С. 115–124.
3. Вітка Ю. В. Недержавні пенсійні фонди: теоретичні та практичні аспекти / Ю. В. Вітка // Наукові записки НаУКМА : зб. наук. пр. Юридичні науки. – 2005. – Т. 38. – С. 19–20.
4. Біла С. О. Роль держави в управлінні розвитком недержавних пенсійних фондів / С. О. Біла // Публічне управління: теорія та практика. – 2010. – № 1. – С. 124–125.
5. Майданик Р. Негосударственные пенсионные фонды развитых стран / Р. Майданик // Бизнес. – 1998. – № 18 (277). – С. 122–123.
6. Ковальова Н. М. Механізм державного регулювання інвестиційної діяльності пенсійних фондів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.02.03 «Організація управління, планування і регулювання економікою» / Ковальова Наталія Миколаївна; НДЕІ Міністерства економіки України. – Київ, 2005. – 23 с.
7. Лазебна М. В. Організаційно-економічний механізм державного регулювання діяльності недержавних пенсійних фондів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.02.03 «Організація управління, планування і регулювання економікою» / Лазебна Марина Володимирівна. – Київ : Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, 2004. – 23 с.

8. Федоренко А. В. Засоби захисту пенсійних накопичень у процесі управління активами недержавних пенсійних фондів [Електронний ресурс] / А. В. Федоренко // Недержавні пенсійні фонди: економічні, податкові та соціальні вигоди українських підприємств від впровадження пенсійних програм : матеріали круглого столу (м. Харків, 25 жовтня 2007 р.). – Режим доступу : http://pension.kiev.ua/files/rt_25oct2007_present_fedorenko.pdf.
9. Ткаченко Н. В. Роль недержавних пенсійних фондів у розвитку фінансового ринку України / Н. В. Ткаченко, Н. А. Цікановська // Фінанси України. – 2010. – № 12 (181), грудень. – С. 69–79.
10. Барановський О. І. Фінансова безпека : монографія / О. І. Барановський ; Інститут економічного прогнозування. – Київ : Фенікс, 1999. – 338 с.
11. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М. М. Єрмошенко. – Київ : Київський національний торговельно-економічний університет, 2001. – 309 с.
12. Маргасова В. Г. Теоретичні засади визначення сутності поняття «фінансова безпека» / В. Г. Маргасова, А. В. Роговий // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління : зб. наук. пр. – 2010. – № 3 (7). – С. 121–125.

References

1. Zharkov, A. A. (2008). Analiz dejatel'nosti rossijskikh negosudarstvennyh pensionnyh fondov [Analysis of Russian non-state pension funds]. *Audit i finansovyj analiz – Audit and Financial Analysis*, 4, 120–129 [in Russian].
2. Kornjejev, V. V. (2006). Finansovi instytuty v systemi nederzhavnogho pensijnogho zabezpečennja [Financial institutions in the private pension system]. *Ukrajins'kyj socium. Naukovyj zhurnal – Ukrainian society. Scientific journal*, 5, 115–124 [in Ukrainian].
3. Vitka, Ju. V. (2005). Nederzhavni pensijni fondy: teoretychni ta praktychni aspekty [Private pension funds: theoretical and practical aspects]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Zbirnyk nakovykh pracj. Jurydychni nauky – Scientific notes of NaUKMA. Collected Works. Jurisprudence*, 38, 19–20 [in Ukrainian].
4. Bila, S. O. (2010). Rolj derzhavy v upravlinni rozvytkom nederzhavnykh pensijnnykh fondiv [The state's role in managing the development of private pension funds]. *Publichne upravlinnja: teorija ta praktyka – Public Administration: Theory and Practice*, 1, 124–125 [in Ukrainian].
5. Majdanik, R. (1998). Negosudarstvennye pensionnye fondy razvityh stran [Private pension funds in developed countries]. *Biznes – Business*, 18 (277), 122–123 [in Russian].
6. Kovaljova, N. M. (2005). Mekhanizm derzhavnogho rehuljuvannja investycijnoji dijalnosti pensijnnykh fondiv [Mechanism of state regulation of investment of pension funds]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyjiv : NDEI Ministerstva ekonomiky Ukrainy [in Ukrainian].
7. Lazebna, M. V. (2004). Orghanizacijno-ekonomichnyj mekhanizm derzhavnogho rehuljuvannja dijalnosti nederzhavnykh pensijnnykh fondiv [Organizational-economic mechanism of state regulation of private pension funds]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyjiv : Naukovo-doslidnyi ekonomichnyi instytut Ministerstva ekonomiky ta z pytan yevropejskoj intehratsii Ukrainy [in Ukrainian].
8. Fedorenko, A. V. (2007). Zasoby zakhystu pensijnnykh nakopyčenj v procesi upravlinnja aktyvamy nederzhavnykh pensijnnykh fondiv [Weed retirement savings in the management of the assets of private pension funds]. *Nederzhavni pensijni fondy: ekonomichni, podatkovі ta socialni vyghody ukrajins'kykh pidpryemstv vid vprovadzhennja pensijnnykh prohram – Private pension funds: economic, tax and social benefits Ukrainian companies on the introduction of pension schemes : Proceedings of the Roundtable*. Retrieved from http://pension.kiev.ua/files/rt_25oct2007_present_fedorenko.pdf [in Ukrainian].
9. Tkachenko, N. V. & Tsikanovska, N. A. (2010). Rolj nederzhavnykh pensijnnykh fondiv u rozvytku finansovogho rynku Ukrainy [The role of private pension funds in the development of the financial market of Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 12 (181), 69–79 [in Ukrainian].
10. Baranovskij, O. I. (1999). Finansova bezpeka [The Financial security]. Kyjiv : Feniks [in Ukrainian].
11. Jermoshenko, M. M. (2001). Finansova bezpeka derzhavy: nacionalni interesy, realni zagrozy, strateghija zabezpečennja [The financial security of the state, national interests, the real threat strategy software]. Kyjiv : Kyivskiy natsionalnyi torhivelno-ekonomichnyi universytet [in Ukrainian].
12. Marghasova, V. Gh. & Roghovyj, A. V. (2010). Teoretychni zasady vyznachennja sutnosti ponjattja «finansova bezpeka» [Theoretical basis of determining the nature of the concept of «financial security»]. *Naukovyj visnyk Chernihivskogho derzhavnogho instytutu ekonomiky i upravlinnja. Zbirnyk naukovykh pracj – Scientific Journal of Chernihiv State Institute of Economics and Management. Collected Works*, 3 (7), 121–125 [in Ukrainian].